

rica local (i a condició d'estar dotats de ferma crítica i cultura lingüística) poden acabar de provar si tinc raó a sospitar que el nom de *Faura* vingui del d'aquesta gran deu. Visitant el terme amb pràctics dels llocs (xxx, 14.11, 14.17, 15.2) sembla que hi ha 0h25 de distància des de Faura al punt d'emergència actual de la deu cèlebre. Entremig avui hi ha Quartell, però ja pel dim. es veu que Quartell és una expansió secundària: un fillol de Quart que, havent crescut tardanament,² pogué ocupar terra antiga de *Faura*; i així el terme primitiu d'aquest pogué arribar fins a prop d'on brolla ara. En el jardí del palau dels comtes de Faura, s'han trobat dues inscripcions romanes (que reproduceix GGRV). I ja se sap que els romans es basquejaven molt per les fonts i grans deus; veg. el que hem dit del bell edicle romà del S. II d.C., bastit justament on brolla la gran deu que ha donat nom a Favara (1).

Resta també encara la possibilitat que, per obra de canvis geo-mineralògics, el punt d'emergència hagi variat des del temps dels moros; o hagi estat doble.

A Peníscola trobo el nom *Favaret*, que suposo podia venir d'algun habitant de Favareta (Favara de la Ribera). Anàlogament, racó de *Fabaro* 2 k. al S. de Tivissa (Iglésies, *Guies* II, 339). Més xocant és un isolat «plano de *Favarid*» llegit en un doc. de 1193, com si fos un indret del te. de Tordera (Maresme de Llevant) (*Cart. de Roca-rossa*, p. 90.8). Potser mal datat i també immigrat de Val.? Massa arbitrari suposar aquí un FAB-AR-ĒTŪM derivat ll. de FABA 'llegum' amb doble sufix collectiu (com *Llor-ed-ar*), en lloc de 'favar', en locatiu FABARĒTĪ i metafonia (cf. *Carlit* etc.).

¹ Hi ha cogn. *Faura*, i no sols valencià i tortosí, sinó també en 7 o 8 pobles del cat. or. segons *AlcM*: aquí deu ser d'immigrants (part occitans, part valencians). *Faure* cogn. que trobo a Açaui i a Rialb (a. 1645) essent ribagorçans ja es veu que vénen del gascó. Les preteses formes *Fauró* i *Benifauró*, que han donat alguns com a NLL val. de les Valls de Segó no semblen tenir cap realitat, més que frívols intents pseudo-etimològics per lligar el nom de *Faura* amb el del seu veí *Benifairó* (que no hi té res a veure sinó origen aràbic, però radicalment distint). És ben dubtós que puguem fer cas d'un NP Guillem *Faure* que Mtz.Fdo. llegeix en una sentència judicial de Morvedre de 1277, car després hi llegeix *Faubre* a. 1280 (*Doc. Val. ACA* II, 206, 1181). Segurament seria la ben coneguda *Fabre* l'única forma exacta, contaminada potser pel nom del poble de *Faura*, per copistes més tardans. — ² Recordem que després de llargues vacil·lacions, els dos pobles van consentir a fi del S. XIX a unir-se en un sol municipi, dit *Vila de la Unió*. Un Sr. Cueco de Benifairó (oficial municipal) estava treballant en una monografia sobre la Font de Quart, i em digué tenir materials sobre els altres pobles. Treball fidedigne?

Favàritx, V. vol. I, 138
Favarit, V. *Favara*

FAVUQUELLO

Partida rústica (crec d'horta) en el terme d'Alcalà de Xivert (Maestrat) (xxviii, 182.16).

Nom mossàrab d'intrigant aspecte, que per tant no gosem despatxar sense fer alguna conjectura etimològica. Recorda un mot asturià *fabuco* que si no m'enganyo, designa un llegum (de la família de les mongetes o faves); potser semblant al mall. i men. *favull* 'Lathyrus ochrus': d'on el nom del llogaret asturià *La Fabucosa*, agre. a Mieres (Astúries). Potser, doncs, també un derivat mossàrab de FABA en relació, llunyana o més pròxima, amb els *fabucos* asturians? o algun derivat mossàrab en -ICARE, cf. cat. *favons*, *favolins*?

Fàcil seria que sortís de *Facuvello* amb metàtesi. Si aquest supòsit tingués més base que no en té podríem imaginar que vinguéss de *foco vello* 'fogar, llar, habitatge, antic'. Però encara que sigui a les hortes fóra massa arbitrari forjar-hi un derivat de FĪCUS, -ŪS 'figuera', a despit de la vocal *Fa-* i no *Fi-*.

Fazrogat, V. *Faurogat*

La FEBRÓ

Poblet de les muntanyes de Prades, uns 15 k. NNO. de Reus, en una vall on es forma el riu Siurana.

PRON. LOCAL: *la febró* a Ulldemolins; *la febró* a Vilanova de Prades, 1920, Casac.; *la febró* a Siurana, 1936 (XII, 14ss.). Gentilici: «no en sabem cap» digueren a Casac. a Ulldemolins; qui sap qui va idear un *febronenc* reportat pel *AlcM*. El que em consta és que a La Mussara hi ha una casa dita *Cal Febronenc*, segons la monografia d'aquest poble, que aprovarem amb J. Iglésies el 1961 (n.º 918).

MENCIONS ANT. 1163: «ad ipsa Febror --- te. Siurana pergit ad Albarcha --- ad ipsa Frebor ---» en un pergami del Ll. *Bl. de Stes Creus*, que Udina judica original (§ 115.5 i p. 113); 1280: eclesia de *Labrefecz*, en la *Ratio. Decimarum* de 1280 p. p. Rius i Serra, p. 160: ha de ser err. de lect. per *labrefor* (o *-feor*), evident metàtesi de *Lafebror* (o de *Elafebror*); 1479: *La Fabror*; 1515: id. en els fogatges p. p. Josep Iglésies. En Morera i Llaurador, tan savi en la toponímia d'aquestes comarques escrivia també *La Febror* en GGC, 550-551. Sense -r apareix per primer cop en el segell municipal reproduït en aquesta obra.

ETIM. VILLA-FABRORUM 'la vileta dels ferrers i fusters', nom anàleg a *La Ferreria* o *Ferrerries*, topònim tan repetit en l'alta Catalunya i pertot; com que la producció principal d'aquest poble és fer carbó boquetà, es comprèn que era lloc excel·lent per proveir-hi ferrers i fargaires.

La clara evolució fonètica hagué de ser a través de *Ilafabror*, amb pèrdua de la V-, dissimilada davant la labial següent, -b-, fet fonètic que es repeteix en dotzenes de casos: *Aiguaviva* > pron. *aiguäiva*; *VIVANDA* > *viana*; *VIVACIUS* > *vivaç* (*viatz*) *aviat*; *vespertina* > *espertina*; *bescambrilla* > *escambrilla*; *FAVI-*